

Tódor János

Melós novellák

Világot jelentő deszkák

Alighanem a Terézia című, meglehetősen középfajú színmű volt a tavaszi évad legkönnyebb darabja. Mi, színpadi díszletmunkások legalábbis azt szerettük a legjobban. A színpadképét kétemeletes magasságba kigyózó ódon falépcső uralta, amelyet pillanatok alatt felállítottunk vagy lebontottunk, aszerint, hogy mit kívánt a soros jelenet.

Persze a magyar szerző darabja vonzalmunkat nem elsősorban emiatt érdemelte ki. A második felvonás elején volt benne egy felejthetetlen jelenet – felidézésekor most is pajzán izgalom vesz rajtam erőt –, amikor is a Terézia unokahúgát alakító, csodálatos combokkal megáldott fiatal színésznő felállt az ebédlőasztalra, és mélyen a közönség felé előrehajolt. Ilyenkor kilátszott az egész berendezés, úgyhogy mi, színpadi segédek, szokásunkkal ellentétben nem az István pincében nyeltük az egydecis poharakba kiszerezelt villányi vörösbort, hanem a háttérfüggönyök mögül egymást taposva kukkoltunk.

Utólag belegondolva, valószínűleg a vörös démon is tudott arról, hogy hátulról is van közönsége. A tizedik előadás után már valósággal szívárványt láttunk a pimasz kis popsit elfedni hivatott, esténként más és más színű, aprócska fehérmemű helyén. A testközeli színképelemzés, alantás beosztásunk folytán, természetesen hiú, ám örök ábránd maradt mindannyiunk számára. A Teréziából így aztán csak a kacskaringós falépcső és a művésznő feneke maradt meg emlékezetemben.

A Carment viszont kifejezetten utáltuk. Nem csupán a nehezen mozgatható, otromba díszletek miatt, amelyeket forgószínpad híján, félóránként ide-oda kellett mószerolnunk; legjobban az idióta statisztéria borított ki bennünket, akik úgy nyüzsögtek a színpadon, mint legyek a vágóhídon. Rekkenő korarányban csináltuk a Carment. Akadt olyan jelenet, amikor ötvennél is többen tartózkodtak a színpadon, miközben odalent, a nézőtérben, esetenként harminc sem ültek, mint például akkor, amikor a helyi focicsapat éppen a Fradival játszott. A meccset a tévé is közvetítette, így a társulat megszálott drukker tagjai ingajáratban közlekedtek a színházi büfé és a színpad között. Egész jelenetek maradtak ki, mert az ügyelő képtelen volt rábíri Don Josét, hogy hagyja ott a második felidőt. A büfében az egyik komikus fogadóirodát működtetett, és ez értelemszerűen nem könnyítette meg az ügyelő dolgát, aki olykor már-már sírva könyörgött egy-egy színésznek, hogy fájjon végre a világot jelentő deszkákra.

A Don Carlos már jóval simább ügy volt, abban csupán egy háromméteres fakeresztet kellett beállítanunk a színpad hátsó traktusába, és máris jók voltunk három hosszú felvonáson át.

A hülyeség netovábbját – és nem csupán díszletezői szempontból – a Gül baba című nagyoperett jelentette, amelyben életemben először és alighanem utoljára színészi erényeket is megcsillogtattam. Díszítő kollégáimmal alkalmanként negyven forintért statisztáltunk – a havi sarzsink 1400 forint volt –, fényes török bugyogóban, a boltozatos mellkast láttatni engedő flitteres mellényben, piros turbánban. Gül baba lányát hurcolásztuk egy hordszékből ide-oda a színpadon, a rabságban sínylődő Gábor diák tömlőcét vigyáztuk smasszerként, színváltáskor pedig a sötétben tologattuk a díszleteket. Történt egyszer, hogy előadás előtt alaposan felöntöttünk a garatra az István pincében. A börtön jelenet közben a rácsokba kapaszkodva darvadoztunk, mint holmi felcícomázott cikruszi lovak, miközben a diákok alakító színész sanyarú sorsáról miáokolt.

Az lett volna a dolgunk, hogy a színpadra érkező cigánylány (meglehet persze, hogy egy halász lánya, Gábor diák barátnője) irányába lassan elkezdjük tolni a sínekre szerelt cellát, hogy a szerelmesek szemtől szembe turbékolhassanak. Mi ehelyett beárménykolt szemekkel és tudattal bóbiskoltunk, nem véve tudomást az ügyelő sürgető integetéséről, majd pedig Gábor diák kétségbeesett pisszegéséről. Amikor pedig nagy nehezen felriadtunk, akkorát taszítottunk a guruló tömlőcön, hogy a kerekék elöl a mezítlábas, halálra rémült szubrett az utolsó pillanatban tudott csak elugrani. Fél havi munkabérünk bánta az alkoholos amputálási kísérletet. Némi vigaszt jelentett ugyanakkor, hogy a Gül babát alakító színészt is megbüntette az igazgató, mivel ő meg észrevehetően maxosan kornyikálta végig a darabot.

Tehát imádtuk Teréziát, gyűlöltük Carment, rettegünk Gül babától, Caligulával viszont egészen jól összejöttünk, a színházzal szemközti tiszti klub kocsmájában.

Camus drámáját a „kegyetlen színház” törekvéseinek jegyében vitte színre a pályakezdő rendező, meggyőzve az örült császárt megjelentető színészt, hogy már hetekkel a bemutató előtt hasonuljon a szerepéhez, s percről percre élje meg Caligula személyiségének külső és belső extravaganciáit. A színész szeszektől áporodottan ténfergett az áprilisi napfényben, borostás volt és elhanyagolt – amilyen Caligula valószínűleg soha. Néha olyannyira sikerült elmerülnie magában (no meg az Unicumban), hogy nekünk, díszítőknek kellett áttámogatni a próbára a művész urat.

Naponta cipeltük a zongorát, és a balhé érezhetően a levegőben lógott. (A zongoracipelés a színházi díszítők esetében nem holmi metaforája a robotnak, szó szerint értendő: a nagy színházból a szomszédos kamarába minden reggel átkínlódtuk a kopott Bösendorfert, amiért is esetenként fejenként százötven forint ütötte a markunkat.) Utólag már nehéz körülírni a feszültség pontos okát, tény azonban, hogy olykor az ember (azaz színpadi díszítő) feje kuglóffá dagadt az indulattól, máskor meg úgy magunkba roskadtunk, mint rossz gyerek a fogorvosnál.

A készülő vihar előszele volt, amikor a két legnagyobb szaktekinetly, Heródes és Kozma összeakasztották a díszletező kalapácsot, és kis híján emberhalállal végződött a párviadal. Az egyébiránt birkatürelmű, vállig érő szőke loboncú óriás, Heródes homlokra irányzott ökölcsapásától Kozma, az ugyancsak szálfatermetű, kiebrudalt katonatiszt néhány percre megadta magát, hogy azután fényesen csillogó, kétszarvú, guminyelű kalapácsával Heródes felé sújtsa. Az ütés szerencsére elzúgott a behemót fiú feje mellett, így annak lehetősége nyílt másodszer is megkínálni az exkatonatisztet. Ebből a jobb horogból aztán már csak az öltözőben tért magához Kozma.

A Carment csináltuk, amikor fellázdattunk.

Kapkodnunk kellett, mert a függöny leengedése nélkül, töksötétben építkeztünk, amikor Kecán Feri lábára rátettük a négy méter magas „Sziklás hegységet”. Mi hívtuk így azt a famonstrumot, aminek a spanyol középhegység illúzióját kellett volna kelteni. Ahhoz képest, hogy nyílt törés volt, kollégánk anyagi arccal viselte, egyetlen nyikkanás nélkül ájult el.

Nem törődve a botrányal azonnal leengedtük a függönyt. A srácot Heródes ölben vitte a közeli ambulanciára, mi pedig szinte egyszerre indultunk el az ügyelői pultr mellett menedéket kereső, félelmében verejtékező színpadmester felé. Többször követeltük tőle ugyanis, hogy ezt a beállítást világosan lóhessük be, mert bonyolult művelet volt, óriási súlyt kellett megemelni, és az orunkig sem

láttunk. Ám a szemüveges Varangy, ez volt a beceneve, szakmai presztízsét féltve, no meg, hogy a rendező elvárásának megfeleljen, hallani sem akart a változtatásról. A színpadi nép meg az ügyelő halálra váltan figyelte, amint Kozma köpenye gallérjánál megragadva magasba emeli a rúgkapáló színpadmestert, és rendíthetetlen elszántsággal a nézőtérrel szembeni díszlethez szorítja, nekünk pedig megparancsolja, hogy a köpeny nyakánál szögezzük oda. Aztán ráüvöltött az ügyelőre, hogy azonnal húzzák föl a függönyt.

Tejkannibál

Bogosi már a cseresznyepalinka szagától émelygést érzett, amikor pedig belekortyolt a jéghideg aperitívbe, azonnal öklendezni kezdett. Az esküvői társaság megdöbbenve nézett az asztalkendőt a szája elé kapva kifelé törtető újdonsült férj után.

– Hiába, szegény Trocinak – merthogy ifjú hitvese Bogosit, annak kedvenc teoretikusa, Trockij után Trocinak becézte – hosszú volt az éjszaka. Ám a vendégsereg, ahelyett, hogy beérte volna az asszonyka közlésével, és nekilátott volna az ebédnek, további magyarázatot várt, és hagyta kihűlni az aranyárga Esterházy-tyúkhúsleves.

– Tessék már memni! – nevetett kényszeredetten Bogosi arája, majd a kíváncsi tekintetek keresztútjében hozzátette: – Tetszik tudni, Béla egész éjjel dolgozott.

Bogosi az estis joghallgató, a Hullám névre keresztelt éjszakai ivóban hallott először a tejüzemről. Évisméltésre visszatapsolt cimborája, Hege, aki éppen aznap hagyta ott a céget, mesélt nekik szívhez szólóan a hófehér tej, az ízletes sajtok, mazsolás és vaníliás krémtúrok, no és persze a másnapos májat gyógyító joghurtok és kefirek gyomorcsiklandozó világáról.

– Öregem, ha rám hallgatsz, kizárólag éjszakai műszakot vállalsz, az maga az ezeregyéjszaka. Gumicsizmás, viaszosvásznon-kötényes tejüzemi Seherezádék ringatnak hajnaltájt álomba, feltéve persze, ha sikerül egy sötét és félreeső zugot találotok, ahol nem talál rátok a művezető.

Hát igen, Hegét és ügyeletes barátnőjét meglepték. Csakhogy nem a művezető, hanem az egyik Seherezádé marcona, bütykös kezű „kalifája” bukkant rájuk a sajtérelő izgató melegében.

– Mit vétettem én neked, te briganti, hogy hasonló sorsra kárhoztatsz?! – vonta kérdőre a bütykös öklök lilába játszó arclenyomatait lángoló grogokkal inhaláló, sajtparadicsomból kiebrudalt jogászt Bogosi.

– Hülye vagy, mit majrézol már előre. A rizikó minimális. Merő véletlen, hogy pont akkor járt arra az a vadbarom. Azt sem tudtam, hogy a maca férjénél van. Mondhatnám, hogy mint mindig, most is kivétel voltam a szabály alól – horkant fel ingerülten Hege, akinek sértett öntudatossága már akkor sejtetni engedte a majdani, tréfát nem ismerő katonai ügyészt.

Tejmacák ide, sajtseherezádék oda, a tejüzem munkaügyisének nem sokat kellett Bogosit gyözködnie, hogy a benti éjszakai munka helyett a nagyobb pénzzel kecsegtető hajnali városi tejterítést vállalja inkább. A tejüzemi szállítmánykísérőknek, ahogy hivatalosan nevezik őket, éjjel egy óraker kezdődött a műszak, hajnali fél háromra járt az idő, mire a kék műanyag tejes ládákkal és alumínium kannákkal roskadásig megpakolt fűkigördültek a telepről.

Bogosi az első időben lefeküdni sem mert, attól félve, hogy elalszik, és akkor nem lesz megállása Gyuri bácsi előtt. Gyuri bácsi volt a főnök, a rangidős kocskísérő, aki mellé a jogázhallgatót tanoncnak beosztották. A szikár kisöreg hetek múlva is magázta Bogosit, de észrevehetően tetszett neki az egyetemista suta, ám annál odaadóbb igyekezete.

Meg kell hagyni, Gyuri bá'nak is felettébb jó dolga volt tanítványa mellett. Csak pörgette ujjai között a számlákat, boltosnővel flörtölt, amíg a jogász-culáger a ládákat cipelte. Az uránvárosi ABC-áruházban reggel ötkor már frissen lefőzött kávéval várták őket. Bogosi mindannyiszor szájtátva bámulta az öreget, amint az éhgyomorra percek alatt leengedett a torkán egy kétdekkás fekete galléros cseresznyét, két üveg Szalon sör kíséretében. Így ment ez aztán nyolc-tíz üzleten át, azzal a különbséggel, hogy Gyuri bácsi később már csak sört ivott. Természetesen mindannyiszor kínálta Bogosit is, csakhogy az üres gyomorral, kialvatlanul képtelen volt inni. Kilenc óra tájt, amikor már igencsak behomályosodott a tekintete, az öreg mindig fájtortot rendelt el.

Mestere megpróbált Bogosira mindenféle delikateszket is rátküldni. Ezeket a tejesek a boltosoktól kapták, amiért az eladatlan, felgyülemlett zacskós tejet, frissen szállított, de megérett árúként „leírva” visszavitték a telepre.

– Fiam, sose feledd el, hogy ami belefér a kálóba, az belefér, és pont, és pont, és pont – avatta be a joghallgatót mentora a szállítmánykísérők hiszekegyébe, amikor az tágra nyílt szemekkel nézte, ahogy a terítők doyenje bugylijával lyukasztgatta a tejeszacskókat. – Nincs ebbe semmi vasziszdasz – mosolygot az öreg –, csak arra kell figyelni, hogy az ember belül maradjon a káló-kereten.

Bogosi észrevette, hogy bár ezekbe az apró stílikbe Gyuri bácsi bevonta, a raktárba, ahol az üzletvezetővel a számlákat intézte, sohasem vitte magával. Később az öreg el is árulta neki, hogy az elején egy kicsit tartott tőle. Vajon nem azért tettek az irodából a nyakára egy egyetemistát, hogy az jelentse az ő svarcait? – mesélte neki. De aztán, ahogy az ifjú munkaerő elfogadta – ahogy ő nevezte – a „bérkiegészítő juttatásokat”, Gyuri bácsi megnyugodott.

Nem úgy Bogosi barátnője, aki reggelente megütközve fogadta a több kiló kávéval, cukorral, csokoládéval, egyéb nyalánkságokkal felpakolva hazatérő tejüzemi szállítmánykísérőt.

– Mi lesz, ha egyszer megbuktok? – kérdezte a lány, s mindjárt válaszolt is magának. – Akkor aztán röplüssz az egyetemről!

Sikerült is ezen alaposan összeveszniük, ezáltal Bogosi nyomban közelebb érezte magához a fehér fityulás, viaszosvásznon-kötényes, gumicsizmás krémtúrólányokat és -asszonyokat.

Ám a Hege által grogmármorban lefestett tejdizőzők egyelőre késtek. Helyettük egy izgága, szemüveges művezető fogadta a barátnője aggódásának engedve éjszakai műszakba dezertált egyetemistát. Bogosinak már az első pillanatban ellenszenves volt a pattanásos, zsíros haját hátrafésülve viselő figura. „Hogy a francba lehet a pufajkához nyakkendőt kötni?” – gondolta. A jéghideg raktárba került, ahol embermagasságban sorakoztak a tejes- és kakaós zacskókkal megrakott műanyag ládák. Neki és egy másik segéderőnek raklapokra kellett tornyozni ezeket, hogy aztán a targonca fölrakja a teherautóra. Tibi, a másik rakodó, jogerősen kiszabott javító-nevelő munkáját töltötte a tejüzemben, a művezető megkülönböztető figyelmét élvezve.

– Jogra jársz, haver, azt mondják. Akkor áruld el nekem, hogyan lehet egy ártatlan embert úgy meghurcolni, tönkre tenni, mint engem? – fakadt ki a borostás fiatalember, amikor a culágerkedés elől egy sötét, de meleg bódéba bújtak pihenni.

Tibor, az „ártatlan”, egy általa kiprovokált verekedés végén lerántotta a pultról a presszógépet. Jópofa, belevaló vagány volt, bármikor képes arra, legyen a helyszín a vasúti resti, vagy egy elegáns étterem, hogy összetarháljon két korsó söre valót.

Amikor Bogosi a tejüzemi nőkre kérdezett rá, Tibi úgy bámult rá, mint egy ütődöttre. – Hogy itt belevaló nők? Ha léteznének ilyenek, én lennék az első, aki tudna róluk. El vagy te tévedve, kisfiam.

Bogosi egyből Hegére gondolt, s próbálta kitalálni, hogy vajon hol verheték annyira meg.

A joghallgató olykor restelkedett Tibi előtt, mivel a művezető állandóan csak őt dicsérte a másik rovására. – Ne törődj velem, engem nem zavar. Azt hiszed, nem vettem észre, hogy rám utazik a ficsúr – szerelte le Bogosi magyarázkodását a presszógép romboló.

Amikor már végképp torkig volt a példabeszédekkel, kérte a művezetőt, helyezze el onnan, mert tudomására jutott, hogy a kannás megbetegedett. A tejüzemi éjszakában a kannást övezte a legnagyobb tisztelet, mivel övé volt a legkeményebb robot, ugyanakkor a maga ura volt, nem ugráltathatta senki. A művezető végül is beleegyezett, hogy az egyetemista a kannákkal próbálkozzék, bár úgy

vélte, úgysem fogja bírni.

Éjszakánként nyolc-kilencszáz ötvenliteres tejes és tejeles kannát kellett a kocsikra cipelni, ami a joghallgató végső erőtartálékait is felemésztette. Előfordult, hogy hazafelé tartva Tibivel beültek az első útjukba eső kocsmába, leültek az asztalhoz, és amíg a pultnál kiszolgálták a hosszú, fegyelmezett sorokban kigyózó bányászokat, Bogosi feneketlen mély álomba zuhant. Barátja hagyta ilyenkor aludni; itta a fröccsöket és kitartóan virrasztott mellette.

Az egyetemista egyedül Tibort avatta be a tejüzemben, hogy esküvője lesz, no és persze, ami a legfontosabb, törvényes felesége. Nem kell tovább prúd és álszent házínéniket győzködni, kukkoló házbácsik ocsmányosságait eltűrni. Eszébe se jutott, hogy az esküvő napját megelőző éjszakára szabadnapot kérjen. Április negyedikén szerettek volna esküdni, de a tanácson közölték velük, hogy az lehetetlen, hogyan is juthat eszébe valakinek a felszabadulás napján nőülni (férjhez menni)?

Így aztán maradt április harmadika. A távirati úton küldött meghívásokat április elsején kézbesítette a posta, ezért aztán a rokonságból többen is áprilisi tréfának vélték a dolgot.

Április harmadikán hajnali kettőkor a kannák már a terítésre induló kocsikon sorakoztak. A kannás intett Tibornak, s mindketten az öltözőbe lopóztak. Bogosi két üveg (fekete címkés) cseresznyét vett elő a szekrényből. Az egyiket átnyújtotta a javító-nevelőnek, majd két egymás melletti vécéfülkébe telepedtek. Az ajtót magukra zárták, úgy iszogattak, beszélgettek.

Bogosi terveiről mesélt: ügyvéd lesz, de nem ám holmi pénzhajász hólyag, hanem olyan, aki a szerencsétlenek és ártatlanok védelmét fizetség nélkül is vállalja. Mától kezdve pedig nem gondol tovább a többi nővel, hiszen holnaptól önéki saját kis felesége lesz. A kannás-ügyvédjelöltnek nyomban ügyfele is akadt. Tibor a fülkéket elválasztó funérlemezen átkopogva felkérte, hogy vállalja el az ő állandó jogi képviselőjét.

Már a cseresznye végén tartottak, amikor a művezető, akár egy makkra éhes vaddisznó, becsörtetett az öltözőbe.

– Mi a kórságot csinálnak maguk a vécében?! – üvöltött, mint a fába szorult féreg.

– Szarás közben is rád gondolunk, te majom! – válaszolta tele szájjal röhögve Tibor.

Amikor előjöttek, a művezető vörös volt a tehetetlen dühtől, zsíros, elől hosszúra hagyott szalmasárga haja az arcába lógott.

– Ki vannak rúgva! Vegyék tudomásul, ki vannak rúgva! – söpörte félre szemüvegéről a haját. – Maga pedig... – bökött másik kezével Bogosi felé –, maga pedig szégyellje magát! Meg fogjuk írni az egyetemnek, hogy bűnözőkkel barátkozik.

– Csak azt próbáld meg, te szemé! – ordította Tibor, s mielőtt még az egyetemista közeléphetett volna, a művezető torkának ugrott, és fojtogatni kezdte.

Bogosi barátjára vetette magát, de mire sikerült lecincálnia, addigra már véresre karmolta a művezető nyakát.

Tusolás közben Bogosi leendő asszonyára gondolt. Fekszik az albérleti ágyon, és teste öntudatlanul is várja az ő megérkezését. Fáradtan, kába fejjel odabújni egy meleg női testhez, elrejtőzni benne. Együttlétük legmeghittebb pillanatai voltak ezek.

Vajon ma reggel is alva találja még?

Veszélyesen élni

Veszélyesen élni, de hogyan? – kérdezte magától Bogosi, aki immár két hónapja a Magyar Államvasutaknál (veszélyes üzem) bérszámfejtő segédként tevékenykedett. Havonta kétszer, bérfizetéskor körbefonták a méternél is hosszabb számfejtő ívek. „Ilyenkor magam vagyok a Laokoon-szoborcsoport” – szokta volt barátainak mesélni.

Vagy megszokik vagy megszöki – viháncolt Bogosi küszködését látva Aladár bácsi, a hatvanéves irodavezető, aki pontosan olyan volt, ahogy a csinovyik a nagykönyvben meg van írva: rosszul megkötött nyakkendő, felkunkorodó ingnyak, fekete, imitt-amott megstoppolt könyökvédő, láncon függő csontkeretes szemüveg. Hófehér szemöldöke vastagabb volt, mint a bajusza.

Aladár és Frédi bá', a nyugdíj előtt álló könyvelő – a pécsi vasútigazgatóság pénzügyi osztályának két veteránja – állandóan cukkolták egymást, mintha csak egymáson akarták volna megbosszulni, hogy annak idején mindketten megrekedtek a hivatal gyomrában.

Bogosi gyorsan Frédi bá' bizalmasává lépett elő, mivel volt gusztusa a folyton a fülében és orrában turkáló öreggel reggelizni. Az igazsághoz tartozik, hogy Bogosi kezdetben Frédinél jobban vonzották azok a disznóságok és primőrök, amiket az öreg hozott reggelente magával külvárosi birtokáról. Az idők folyamán aztán Frédi bá' Bogosi ember-rezervátumának egyik legkülönösebb díszpéldányává lépett elő. Kimért lajhárságához borostás arc társult; gyűrött, zsírpettyes öltönye, orra végére buktatott szemüvege mögül kikukucsáló pimasz tekintete valami hallatlan pimaszságot kölcsönzött megjelenésének. Normális panelcsaládi élete mellett, melynek talpköve a több évtizedes MÁV-könyvelői munka volt, városszéli tanyáján disznót hizlalt, libát tömött, sarabolt (hogy ez micsoda, arról akkor még fogalma sem volt Bogosinak, de illetlenségnek tartotta megkérdezni).

Bogosi szülei, rokonai és egyéb jóakarói tanácsára került a MÁV alkalmazásába. Megrősült, ideje hát megkomolyodnia, hangzott a verdikt, és feladnia lézengő hivatalait. Szó se róla, egyetemi tanulmányai mellett az elmúlt esztendő folyamán nem éppen fehér galléros munkakörökben mulatta a drága időt. Újságot hordott, színpadot épített a Pécsi Nemzeti Színházban, éjszaka tejet szállított egy öttonnás l'fával. Imádtá ezeket az alacsonyrendű (ahogy egyik évfolyamtársnője megjegyezte) munkákat, el nem tudta volna képzelni, hogy egy irodában papírokkal piszmozgjon. Aztán mégis hagyta magát meggyőzni.

Kezdetben talán ő is hitt benne, hogy megkomolyodik, mi több, akarta is ezt – ma már persze csak röhög ezen. Még azt is bebeszélte magának, hogy a hivatal szent és tiszteletet érdemlő dolog.

– Állampolgár akartam lenni, olyan nagy baj ez!? – fakadt ki a Halásztanyán, amikor haverjai vigyorogva kérdezték tőle, hogy mennyit keres havonta a sásdi állomásfőnök.

Tudat alatt, még magának is bevallatlanul azt remélte, hogy házassága összeomlik. – Ez egy kártyavár, néhány hónap és ügyis elválnak – kedélyeskedett alkoholistá sógora Bogosi atyjának az esküvőn, és akkor lőttek a hivatalnak és a megkomolyodásnak. Vagy elmegy tengerésznek, ahogy azt régóta tervezte. Jelentkezett is Csepelen, a Szabadkikötőben, de azt mondták, hogy nincs felvétel. Persze, ha mondjuk hajóács, akkor már két hét múlva behajózhat. De Bogosi nem volt hajóács.

Veszélyesen élni – sóhajtott Bogosi, és miközben kolléganője a számológépet püfölte, a zöldeskék színű, sós tengerre gondolt, napbarnított, fogreklám mosolyú nőkre, és olyan szerelemre, amilyet csak a filmekben lát az ember. Lődörögni országról-országra, kalandorkodni, mint egy P. Howard figura, vagy Kassák Lajosként elyalogolni Párizsba – merengett tovább.

– Mi van magával, Béla? – hallotta Marika hangját. – Már harmadszor mondom a vásárosdombói forgalmi szolgálattevő nyugdíjárakadát, miért nem írja?

Hivatali kukackodása közben hívták telefonon. Fekete hajú – mint később kiderült – női hang a Dunántúli Napló szerkesztőségéből, foglalkozása riporter. Bogosi mint lírikus lenne érdekes a költészeti naplós számban.

– Olvastam két versét az egyetemi lapban, érdekelne, hogy miért is ír valaki manapság – magyarázta az újságíró, miként esett Bogosira a választása.

Leadjuk azt az interjút, mint a pinty – gondolta a bérszámfejtő-segéd, és képzeletben egymáshoz veregette Pegazus-szárnyait.

– És miről fogom megismerni? – kérdezte a riporter, miután sikerült megállapodni a találkozó helyében és időpontjában.
– Majd viszek magammal egy könyvet, mondjuk József Attilát – válaszolta saját ötletétől meghatódva Bogosi.
– Béla, hát maga költő? Miért nem mondta eddig? – lobogtatta pár nappal később az újságot a bérszámfejtő Marika. – Tudja, én imádom a verseket. Szavaljon el nekem egyet.
Bogosi először megilletődött, aztán gondolkodóba esett, de mindhiába, egyetlen versét sem tudta kívülről. Elmondta hát Marikának Adyót a Hortobágy poétáját.
– Bogosikám, az újságból kell megtudnom, hogy verselsz, gyerekek – köpködte a szavakat és a szotyolát Bogosi felé Feri bá' a PVSK meccsének szünetében. – Valamikor én is írtam. Meg is jelent néhány karcolatom a Naplóban. Aztán, ahogy megnősültem, abbamaradt az egész. Nem való az írás családos embernek.
Te jó isten, én is így végzem – hasított Bogosiba a felismerés. Nehéz volt elhinni az öregről, hogy valaha akadtak önálló gondolatai.
– Hagyd itt ezt a kóceráját, Béla. Nem neked való ez – dűnyögte orra alatt a most is borostás könyvelő.
– De mi a kórság való nekem? – motyogta maga elé Bogosi, miközben agya hirtelen vetíteni kezdte a veszélyes élet egyszerre izgalmas és neveséges képsorait.
– De mi a kórság való nekem? – kérdezte most már hangosan az öregtől, de Frédi bá' már a kezdésre felálló csapatokkal volt elfoglalva.

Ötven mázsa zöldség

Azok az éjszakák már előrevetítették a dicstelen véget. Laci jobb arcát a kormánykerékre hajtván alszik, szájából nyállal kevert cefre csorog. Hónapok óta szörnyű állapotban van. Februárban a helyközi autóbuszjárat pilótája mentette meg az életét, amikor észrevette, hogy a hóval befűtött árokban fekszik valaki.

Januárban mondták ki a válást, a gyerekek az asszonytól maradtak, Laci meg visszament a falujába az anyjához lakni. Tíz napja dolgoztunk együtt, mert Nyakas Józsi, az állandó sofőröm szabadságon volt. Műszakkezdéskor mindannyiszor az öltözőben keresgéltem, s a leghetlenebb helyekről kapartam elő. Különösen a bádognézetű étkezőasztal alá szerette bevaccolni magát. Máskor meg a WC ajtaját kellett rátörnöm, mert az istennek sem bírt fölébredni.

Most is, akár egy holdkóros kóvályog a teherautók között, úgy kell karon fogva odavezetni a nekünk rendelt szürke Ifához. Aztán amint végre beállunk a raktár elé, össze is csuklik, és máris húzza a lóbórt.

Az első alkalommal még üvöltöztem vele, epres ládával verem a pilótafülke tetejét, de mindhiába, a füle botját sem mozgatta. Kénytelen voltam egyedül cigólni a ládákat, zsákokat, konténereket. Igaz, én voltam a rakodó, avagy a munkakönyvi bejegyzés szerint a szállítmánykísérő, de a sofőrök is megkapták a mázsapénzt.

Laciba lehetetlen életet verni, merev részeg. Tele van már vele a burám, de hát ismerem búját-baját, és sajnálom a szerencsétlent. Ha földobnám, rögtön kirúgnák, és a családja után a munkáját is elveszítené. Kora reggelente, amikor végezve a melóval, a Zöldért-kirendeltség mögötti kis élelmiszerbolt előtt kortyolgatjuk a kétdekas barackot, Lacinak, aki reggelre kialudta magát, be nem áll a szája. Rendszerint a szemét kurváját (így nevezi a hűtlen asszonyt) csepi, aki egy laktanyában kantinos, és a sofőr szerint a tiszt urak kezelgetik. Többször elhatározta már, hogy hazavágja a ringyót, de nincs hozzá bátorsága. Meg aztán ott vannak a gyerekek.

Ezek a délelőtti hajló gyónások többnyire mindig ugyanúgy végződnek. A sofőr a betonhoz csapja az üveget, öklével kezdi ütni az üzlet rücskös falát, s hozzá bömböl, mint egy taknyos gyerek. Majd miután az öncsonkítástól sikerül valahogy eltérítenem, a nyakamba borul, és égre-földre esküdjök: meg fogom látni, ma este színjózanul jelentkezik munkára.

Azóta, hogy az első közös műszakban, alig húsz méter megtétele után Laci áttért az út másik oldalára, éjszakánként én ülök a volánhoz.

Már újra Nyakassal hajóztunk, amikor egyik éjjel rakodás közben kérdezte tőlem a targoncás, hallottam, mit történt Lacival? Dunaújvárosba, a papírgyárba szállított szalmát. Visszafelé jövet Dinnyésnél fényosrompót kapott. Leszállt a kocsiról, és komótosan besétált a robogó mozdony elé.

Amikor április végén a Zöldérthez kerültem rakodónak, észrevettem, hogy társaim bizalmatlanul méregetnek. Különösen Tábor Pisti, aki mellé a kocsikísérés csínját-bínját kitanulni beosztottak. Hamarosan nyilvánvalóvá vált, nem elsősorban az a baja velem, hogy először a fejes káposztát nem tudtam megkülönböztetni a keltől. Mint ahogy nem is az, hogy gőzöm sincs arról, milyen sorrendben kell felpakolni a ládákat és a zsákokat. Pedig csak az ideális helykihasználás esetén fér föl az autóra az ötven mázsa zöldség. Kurvára zavart, hogy a hátam mögött sutyorognak a vörös hajú, szeplős sofőrrel.

A két városi kanyar után az éjszakai terítés utolsó fordulójaként a Velencei tó településeinek zöldségboltjait jártuk végig. A legtöbbhez kulcsunk volt, amelyikhez meg nem, ott alumínium konténerekben hagytuk a bolt előtt az árut. Húszkilós piros necczsákban volt „kiszereelve” a zöldpaprika, ami május elején még drága primórnek számított, ahogy az ugyancsak a konténerbe rejtett paradicsom is.

Ma hajnali fél négytől ötig végzünk Velence, Gárdony és Agárd Zöldért-üzleteivel, ilyenkor az árusok még javában alszanak. Az egyedüli kivétel a velencei piaci bódé szemüveges, fejkendős, fáslis lábú öregasszonya. Ő mindannyiszor kávéval várt bennünket. Azazhogy csak Tábor Pistát meg pöttös arcú gépkocsivezetőnket, ugyanis ők mindig odaszóltak nekem, hogy maradjak csak a fülkében.

Most is így történik. Lerakják a cuccot, megisszák a kávé, aztán kopognak az ajtón. Tábor Pisti egy ezrest nyújt felém. Szarban vagyok, mit csináljak. Ha nem fogadom el, tuti, hogy végképp kiutálnak maguk közül, s akkor lóttek az állásnak.

– Oké – nyúlok a pénzért. – Gyertek – mutatok az éppen nyitó büfé irányába –, ilyünk valamit.

Pisti a második kör büdös víz (vegyesgyümölcs-pálinka) után árulja el, hogy ők bizony vamernek néztek engem, akit a főnökség azért rakott a nyakukba, hogy figyeljem az üzemeiket.

– De miből gondoltátok ezt? – kérdezem tőlük önérzetemben agyonsújtva.

– Hát a diszpcer mondta, hogy te egyetemre jársz, ki tudja, miért kerültél ide, jobb, ha vigyázunk veled – válaszolja Tábor Pisti.

Az ezrest elisszuk, de abban egyáltalán nem vagyok biztos, hogy elhiszik, nem kémkedni jöttem közéjük. Minél jobban magyarázkodom, annál falsabbnak érzem. Azt azért megértik, legalábbis remélem, hogy svarc pénzt, bármennyire jól jönne, nem fogadhatok el, mert ha megbukunk, engem nemcsak a cégtől, de az egyetemről is kivágnak. Természetesen ők úgy csinálják, ahogy jónak látják. Én nem látok és nem hallok semmit. Abban maradunk, ha esetleg megcsípnének bennünket, nekem fogalmam sincs arról, hogyan lesz három zsák paprikából négy, négy láda paradicsomból öt. (Necczsák és láda kérdése az egész.)

Nos, Tábor Pistieknek később csapdát állítottak a rendészek, amibe ők bele is sétáltak. Akkor az én nevem is szóba került, de becsületükre legyen mondva, a rendőrségen azt vallották, hogy én nem tudtam semmiről.

Megrögzött szokásunkká vált Nyakas Józsisal, hogy éjszakai turnénkat a város rossz híré csehőjában kezdjük. Tizenegy körül értünk általában oda, a magasító vasig megrakott ponyvátlan Ifát a késdobáló mögötti sötét parkolóban kikötve.

Örökké tele szájjal vigyorgó pilótámmal vigyáznom kellett, a második üveg sört már el kellett happolnom előle, hacsak nem akartam egész éjjel egyedül gürizni.

Nyakas sofőr, aki már rendesen utazott, mire munkába lépett, folyton kurvázni akart. Ahogy meghallotta a zenét, rögtön ment volna táncolni, hiába magyaráztam neki, hogy nem vagyunk úgy öltözve.

Egy alkalommal fölszedtünk egy girhes, ám jó mellű kis lúvnyát, aki a palijától szökött meg. Könyörgött, hadd jöhessen velünk, mert ha a csávó megtalálja, agyonveri. A fülkében döntöttük meg, pontosabban ő minket. Nyakas mester ragaszkodott hozzá, hogy én legyek az első, mondván, én vagyok a fiatalabb. A leányzó tappancsát a szélvédőnek nyomta, attól féltem, hogy numera közben kirúgja az üveget. Mielőtt kitéttük, kapott tőlünk egy zacskó epret. Hogy mi nem kaptunk tőle semmit, azt csak remélni mertük.

Szóval, sofőrömet olykor csak csellel lehetett a zenés lebujból kirobbantani. Egyszer, amikor végképp megmakacsolta magát, elindultam egyedül, aztán egy perc múlva lélekszakadva rohantam vissza: – Gyere, te marha, lopják az árut! – rángattam ki a táncplaccról.

Józi szó nélkül hagyta ott partnerét, kirohantunk az lfához, föltépte a fülkeajtót, és kivette a népnevelőt. Sofőröm a pajszeret becézte így. Én ekkor már a kocsi oldalának dőlve röhögtem.

Éjszakánként két zöldségterítő kocsi járta a várost. A másikon (is) meglehetősen furcsa volt a legénység. Uruh és Huru. A százkilencven centis Tóni rakodó és csúzliszájú sofőrje, a beszédes nevű Gizda.

Az egyik reggel, ahogy begurulunk a telepre, Szimat, az öregebbik rendész áll elénk, és orbákol, hogy azonnal menjünk be hozzá. Nyakas Józsiiban egy pillanatra hangosan is felmerül, hogy elüssem vagy ne üssem, aztán inkább rádudál, amitől a nyugdíjas zsernyák ijedtében majdnem dob egy hátast.

– Mit akarhat ez a fasz tőlünk? – kérdezi Jóska. Ártatlanabbak vagyunk, mint a ma született bárány. Az utóbbi időben még a némi zsebpénzt fiadzó trükköktől (három zsákból egy negyedik stb.) is megtartóztattuk magunkat, kizárólag az érdekelt bennünket, hogy minél gyorsabban lezavarjuk a műszakot. Nyakas házat épített, én meg egy nyári napközis táborban vállaltam másodállást.

– Több boltos is panaszkodott, hogy hiányosan érkezik az áru – közli velünk Szimat, s már sorolja is, honnan mi tűnt el.

– És mi közünk nekünk ehhez? – vág közbe ingerülten Nyakas.

– Ez mind olyan üzlet, ahol kint van a cucc az utcán. Miért nem bújik bele az egyik konténerbe, akkor tetten érhetné a rablókat – szemtelenkedtem az öreggel.

Ezt azért mondom neki, mert régen észrevettük, hogy figyelnek bennünket. Hol egy Ladával jöttek a nyomunkban, hol meg valamelyik boltnál gubbasztanak egy Trabantban. Röhögünk rajtuk, de sofőrömnél egyszer elszakadt a céma. Arra akart rávenni, hogy álljunk oda közvetlenül melléjük, s miközben ő a plató hátulján lévő liften engem meg a konténeret engedte le, én, mintegy véletlenül megcsúszva, döntsem rá a több száz kilós alumíniumszekrényt a rendészek autójára. Ebbe nem mentem bele, abba a csínybe viszont szíves örömet, hogy a fejükre vizeljünk. Azt vártuk, hogy ez a pofátlanság kihozza őket a sodrukból, felháborodva pattannak majd ki a kocsiból, és ezáltal lelepleződnek. Ám csalódnunk kellett, rendészeink, akik még a három per hármás ügyosztályon sajtóították el a személyi követés szabályait, lehugyozva is rendületlenül színlelték az alvást.

Másnap éjjel, amikor az Ikarusz gyár konyhájától jöttünk visszafelé, látjuk ám, hogy a hozzánk tartozó egyik Zöldért-áruda előtt áll Tóniék autója.

– Ezek a rohadékok tőlünk lopnak! – kommentálja Józsi a látottakat, aztán megcélozva őket a reflektorral, feléjük veszi az irányt. Azok éppen a konténer ajtajával bajlódnak, amikor észrevesznek bennünket. A lopott holmit hátrahagyva pattannak a kocsiba, és menekülnek.

Akciófilmekben látható (teher)autós üldözés veszi a kezdetét a kihalt utcákon. Nyakas Józsi, aki alig lát az idegtől, meghajtja az lfát, mint paraszt a Berváját. Gizdáékat meg a majré üzi, úgyhogy csak közvetlenül a kirendeltség előtt adják föl. Fölkészülve a hirigre, figyelembe véve, hogy Tóni egy primitív húskoloszus, Józsi a kezembe nyomja a népnevelőt, ő meg a taxizásból átmentett ölmosbotját fogja marokra.

Dehogyan mernek azok verekedni!

Tóni, ez a nagydarab állat, hüppögve nyöszörög, hogy ne dobjuk föl őket, mert akkor neki annyi. Van elég baja. Az egyik megzuhanat árus beköpte, már háromszor hallgatták ki a rendőrök, s beígérték neki, hogy följelentik. Mi lesz a családjával, ha kirúgják, sítire vágják? Most született a negyedik gyereke. Erre mi Nyakas kollégával úgy csinálunk, mint a nagymenők. Gondolkodási időt kérünk, és félrevonulunk tanácskozni.

– Na, ide figyeljtek, faszfejek – viszi a szót sofőröm. – Nem mószerolunk be benneteket, bár amilyen tetűk vagytok, megérdemelnétek. De ha még egyszer próbálkoztok, akkor az lfával megyek át rajtatok.

Egy héttel a rendészek kiöntésére tett hólyagkönyítító kísérlet után levettek a kocsiról, és bedugtak a raktárba. A diszpécser szerint azért, mert kevés az áru, nincs szükség két éjszakai terítő járatra. Persze nyomban tiltakoztam, nem volt joguk, hogy ezt tegyék velem. Elvégre én egyszer sem buktam meg, nem úgy, mint azok, akik ellen vizsgálat folyik, mégis kocsin maradhatnak. Nem rossz itt bent, éjdhosszat hülyéskedünk a nőekkel, snúrozunk, kártyázunk meg iszunk, csak hogy nincs benne pénz. Legalábbis annyi, amennyit megszoktam.

– Hallom, nem tetszik magának a raktárban. Nem elég, hogy tanult emberként gúnyt űzött a rendészekből, odabent is bujtogatja, lázítja a dolgozókat. – Csak nézek a tésztaképvű kirendeltségvezetőre, aki nagy kegyesen végre fogadni méltóztatott. Ilyenek lehettek az Andrassy út 60. pecsétgyűrűs verőlegényei, amikor nagy néha gondolkodni szerettek volna, ám az istennek se jutott eszükbe semmi. De ez alighanem mégsem az a kategória, mert mielőtt még bármit is válaszolhatnék neki, nyájasba vált, kávéval kínál, éppen hogy csak fodros blúzá titkárnőjét nem ajánlja fel.

– Javasolnék én magának valamit – eregeti a pofámba a füstöt –, megbeszéltem a központban, hogy átveszik jogi előadónak. Mégiscsak abszurdum, hogy ilyen magas iskolai végzettséggel zsákokat emelgessen valaki...

No végre, hogy kinyögted, sóhajtok föl.

– Megtisztelő, hogy fáradozik az érdekebben, de én továbbra is kocsikísérő szeretnék maradni. Semmi kedvem a maguk dísznóságaihoz jogászként asszisztálni.

Este műszakkezdéskor közölte velem a művezető, hogy nézzek más munka után, mert a jövő héttől nem tud a raktárban foglalkoztatni. Arról pedig szó sem lehet, hogy kocsira kerüljek.

Nyakas Józsiival a szokott helyen, az élelmiszerbolt mellett, a zöldben tartottuk a búcsúztatómat. Amíg gurguláztunk, ellopták a falhoz támasztott kerékpárjainkat. Az enyém egy vadiúj Csepel volt, ezért bejelentettem a lopást a rendőrségen, de persze nem lett meg. Ám az ügyben nyomozó igazgató törzszászlós nem nyugodott bele a kudarcba, és bringatolvaj híján engem jelentett föl, közterületen való szeszital fogyasztás miatt. A tanács szabálysértési hatósága által kirótt pénzbüntetést első gyámügyi főelőadói illetményemből fizettem be.